

behandler reguleringens baggrund og reguleringsmyndighedens (Monopoltilsynets) opbygning og praksis, reguleringens indhold og de interesser, der berøres deraf, samt reguleringens konsekvenser.

Et af analysens hovedresultater er, at dansk monopolregulering både er stabil og fastlåst. Reguleringen er et *plussums-spil*, hvor alle parter ser en fordel i at opretholde en konsensus, der har hersket siden monopolreguleringens etablering i 1955. Forfatteren udtrykker det således: »Arbejder- og forbrugerbevægelsen får en regulering, de *lever for*; erhvervslivet får en regulering, de kan *leve med*; og bureaukratiet får en regulering, de kan *leve af*« (p. 166).

Forfatteren har gennemført en spørgeskemaundersøgelse blandt regulerede virksomheder. Formålet med undersøgelsen har været at vurdere monopolreguleringens effekter, bl.a. på monopolvirksomhedernes indtjening. Valg af metode, samt en række datamæssige svagheder gør dog, at der ikke kan drages sikre konklusioner af undersøgelsen, der desuden ikke får ret meget

plads i analysen, sammenlignet med de øvrige afsnit. Efter anmelderens mening er det ærgerligt. Det ville have været interessant at vide mere om dansk monopolreguleringens reelle virkninger. Løsningen kunne måske have været en case-orienteret undersøgelse.

På trods af denne mangel, et betragteligt antal slåfejl, samt en noget nedladende omtale af fhv. industriminister Ib Stetter, kan bogen dog varmt anbefales til læsere med interesse i en politologisk orienteret analyse af dansk monopolregulering. Bogen er desuden velegnet som introduktion til regulerings-teorien.

Reguleringens historiske baggrund gennemgås sparsomt, og de forskellige oplysninger er spredt over flere afsnit. Bogen er derfor nok af mindre interesse for læsere, der primært er interesserede i det historiske forløb, fx reguleringerne af erhvervslivet under og efter verdenskrigene. Her må man henvise til von Eyben *Monopoler og priser*, 1980 København: GAD.

Michael Johansson

REGIONAL OG LOKALHISTORIE

Lars Tvede-Jensen og Gert Poulsen: *Aalborg under krise og højkonjunktur fra 1534 til 1680*. Aalborgs historie, bd. 2. (Udgivet af Aalborg kommune, 1988). 387 s., 210 kr.

Udgivelsen af kæmpeværket om Ålborg bys historie fortsætter planmæssigt. Det først udsendte bind omhandlede byens industrialisering og med dette føres læserne tilbage til reformationens tid og den yngre enevælde.

Opgaven er delt mellem to forfattere. Tvede-Jensen behandler tiden fra

Grevefejden til Christian 4's købstadsforordning i 1619, mens Gert Poulsen har taget sig af den sidste del af bindet.

Der er næppe tvivl om, at det har været en særdeles vanskelig opgave. For den første del af perioden er kildematerialet spredt, og ældre lokalhistoriske undersøgelser i større omfang har forfatteren ikke systematisk kunnet trække på. Det synes at være forklaringen på, at mange situationer og forhold ofte beskrives som om de var et helt særligt lokalt fænomen. Metoden har med andre ord været at finde eksempler i arki-

valier, hvorefter der i vidt omfang er generaliseret ud fra disse. Det kan da godt være, at enkelte af de fremførte eksempler kan bære de anførte konklusioner, men desværre har forfatteren kun undtagelsesvis søgt at konsultere en i øvrigt fyldig byhistorisk litteratur for at sætte ålborgeksemplerne ind i en bredere byhistorisk sammenhæng, hvilket netop kunne have perspektiveret fremstillingen. Nu serveres eksempler, løsrevet for periodens og de øvrige danske købstæders udvikling. Denne opfattelse bestyrkes af litteraturlisten, der glimrer ved mangelen på periodens bredere fremstillinger. Vi ser ikke henvisninger til en oplagt sammenlignelig fremstilling: Odense bys Historie eller E. Ladewig Petersens fyldige bind fra 1980 af Dansk Socialhistorie. Her kunne man have fundet betydelige dele af den manglende referencelitteratur. En anden tilgang kunne også have været Ladewig Petersens m.fl., Danmarks Historie bd. 2, hvor der igen er opregnet forskningsproblemstillinger og litteraturoversigter, for heller ikke det værk præsenteres læserne. Og, selv om Ole Degns to store bind om Ribe ganske vist er medtaget i litteraturlisten, så henviser forfatteren ikke meget hertil, selv om han med fordel kunne have udnyttet de talrige perspektiveringer, han her på det nærmeste kunne få foræret ved blot at kvittere med en notehenvisning.

Sidste del af bindet er som nævnt skrevet af Gert Poulsen og det fornemmes straks af læseren, at en anden nu fører pennen og perspektivering af problemstillinger er en helt anden.

Den politiske udvikling, befolkningsudviklingen, handel og købmandsstanden bliver kapiteloverskrifter, der følges op med beskrivelser af håndværk og laug samt af de fattiges

forhold, før der kort slutes af med et afsnit om tro og moral. Her er det hele sammenkomponeret i en mere vellykket helhed.

Værket er naturligvis som det nævnte først udgivne, meget veludstyret. (se Historie XXVII, 507f) Det er trykt på godt, kraftigt papir, og der er et utal af billeder i sort/hvid foruden adskillige i farver. I det hele taget har benyttelsen af farver åbenbart ikke betydet noget for det økonomiske, så der er også blevet til farvestreger i diagrammer og tabeller. Lejlighedsvis næsten til overflod – og måske endog lidt »krukket«.

Resultatet er blevet at bogen er dejlig at blade i. Pædagogisk velopsat med marginlinier, der gør det hurtigt at orientere sig i den omfattende tekst. Et suk i den forbindelse skal dog lyde: Det er svært at se, hvor billederne stammer fra. Der er almindeligvis intet anført under dem. I stedet er valgt et noget »søgt« system bag i bogen opdelt efter billedleverandører med en henvisning til relevante sider. Det er sådan set også godt nok – men alene til at afregne efter, og det vedrører jo sådan set ikke læseren af bogen. Det naturlige havde naturligvis været en anførsel direkte under billedet.

Det er selvfølgelig også bag i bogen vi finder den allerede omtalte litteraturliste sammen med arkivoversigter og øvrige referencer. Har alle de mange arkivgrupper været benyttet i fuldt omfang, er det et kæmpemateriale der har været konsulteret, og derfor er det ærgerligt, at dette ikke er blevet sat rigtigt ind i den forskningsmæssige sammenhæng. Det kunne så vel forfattere som læsere have fået meget ud af. Historieforskning og formidling skal gerne være en vekselvirkning mellem ældre resultater og nye tilgangsvinkler og kilder. Sådanne

krav er desværre ikke fuldt ud opfyldt med dette bind.

Henrik Fode

Dit Århus. Festskrift til Gunner Rasmussen den 15. februar 1990. (Købstadsmuseet »Den gamle By«, 1990). 323 s.

Ved museumsoverinspektør Gunner Rasmussens 70 års dag og medfølgende afgang fra embedet i »Den gamle By« har institutionen ønsket at hylde ham med dette festskrift, skrevet af venner og kolleger. En meget stor kreds af sponsorer står bag værket. Redaktionen, der består af Bue Beck og Birgitte Kjær, har søgt at rubricere artiklerne ind i forskellige grupper med en hovedoverskrift. Det har været lidt svært, selv om det i visse henseender er lykkedes ret godt. Men lidt klippes hæle og tær må der i sådanne stykker, og en i øvrigt god artikel om Klintegården, det smukke funkishus, har fundet sin plads i gruppen »Omkring Mejlgade«. Men den slags har jo ikke den store betydning. Det er lykkedes for redaktionen at få fat i en række gode artikler. Nogle satser på et videnskabeligt indhold, f.eks. Vagn Dybdahls portræt af Marselisborg-rektoren J. K. Larsen; og

Holger Munchaus Petersens redegørelse for dampskibsrueten mellem Århus og København; andre præsenterer små perler fra underholdningsafdelingen som Erik Kjersgaard, der faktisk meter for meter sammenligner to film, taget fra sporvognen under gennemkørsel af Strøget, den ene fra 1904, den anden fra 1922; og Finn H. Lauridsen om universitetsliv i Århus anno 1941. Blandt andre gode artikler er allerede nævnt Bodil Olesens om Klintegården, der er baseret på samtidens præsentation af huset, og Ole Østergårds helt fortrinlige om Århus å. Her kommer en forfatter, der i bogens bedst illustrerede artikel skildrer åens historie i arkitektens perspektiv. Det er noget med byrum, byplan og bystruktur, skrevet i et smukt og letlæseligt dansk. Nævnes bør også Annegrete Dybdahls stærkt gennemarbejdede artikel om billedhuggerbrødrene Ølsgård, der satte deres stærke præg på Århus.

Af bogens 28 artikler er her kun nævnt en fjerdedel; andre ville prioritere andre, alt efter interesse. Men tilføjes skal det, at der er tale om en meget smuk udgivelse, som modtageren af festskriftet har al grund til at være glad for.

Ib Gejl

ØKONOMISK OG SOCIAL HISTORIE

Jørgen Ahlefeldt-Laurvig: *Morsø-fabrikken, et nordjysk industriforsøg fra rokokko-tiden.* (Udgivet af Morslands Historiske Museum og Morsø Lokal+historiske forlag, 1989). 108 s.

Det er nok kun de, der er særligt interesserede i gamle, danske fajancer, som

overhovedet er klar over, at der i en kort årrække i slutningen af 1700-tallet lå en lille fajancefabrik på herregården Lund på Mors i Limfjorden.

Dens historie er nu blevet skrevet med denne smukke bog. Forfatteren er specialist i fajancer. Hidtil har historien om virksomheden været spredt i artikler og anden omtale samt gemt i arki-